

Posudek vedoucí k bakalářské práci Anny Josefíny Novákové

Morfologická a syntaktická charakteristika výrazů *půl* a *čtvrt*

Předkládaná bakalářská práce si klade za cíl na základě korpusové sondy ze současné psané češtiny ověřit a doplnit mluvnické a slovníkové popisy morfologických a syntaktických charakteristik výrazů *půl* a *čtvrt*. Zastřešující otázkou práce je otázka po slovnědruhovém platnosti výrazů – autorka předpokládá jejich číslovkovou platnost a chce ji ověřit. Na vzorku z korpusu SYN2015 o velikosti 1000 výskytů pro lemma *půl* a 1000 výskytů pro lemma *čtvrt* sleduje problematiku ustálených spojení, ustrnování výrazů *půl* a *čtvrt*, jejich spojování se jménem počítaného předmětu (JPP), typy spojování s přívlastkem shodným a shodové kategorie přísudku v případě, že se výraz *půl/čtvrt* vyskytne jako součást podmětu (nebo přísudku jmenného se sponou v bezpodmětné větě). Všechny tyto jevy dokládá přímo na zkoumaném materiálu, popisuje je pomocí deskriptivní statistiky a jevy ve vzorku marginálně doložené dohledává a svoje závěry ověřuje na materiálu korpusu SYN. (Oceňuji, že v ověřování a dohledávání dalších kontextů byla autorka vynalézavá a samostatná.)

Práce je přehledně strukturována – teoretická část představuje číslovky v mluvnicích a slovnících, soustředí se přitom vhodně jen na nejzákladnější charakteristiku tohoto slovního druhu a detailní pozornost věnuje jen zmínkám o sledovaných výrazech. Kromě mluvnic a slovníků shrnuje i další relevantní literaturu. Na základě tohoto přehledu formuluje otázky, které chce analýzou zodpovědět a stanovuje charakteristiky, které bude během korpusové analýzy sledovat. V praktické části srozumitelně popisuje, jak při analýze postupovala, a podrobně popisuje výsledky svých pozorování. Je si přitom vědoma rozdílů mezi jevy frekventovanými a marginálními. Některá z těchto pozorování jsou podle mého názoru netriviální – např. frekvence užívání ustrnulých a neustrnulých podob výrazu *půl* v ustálených spojeních a jejich obdobách typu *do půli zad/ do půl těla*, spojování sledovaných výrazů se JPP v negramatickém GEN.PL typu *asi půl kilometrů, za půl hodiny* (zřejmě vliv číslovek typu *pět*) i GEN.SG v kontextech jako *po půl hodiny, se tři čtvrtě milionu klientů* (jde zřejmě o vliv nejčastější podoby JPP po sledovaných výrazech), rozvíjení časových údajů s elipsou jména *hodina* pomocí přívlastku typu *do páteční čtvrt na čtyři, do včerejších čtvrt na čtyři, kolem té půl druhé, o sobotních půl třetí*, v nichž PL převládá při rozvíjení spojení obsahujících výraz *čtvrt*, SG při rozvíjení spojení obsahujících výraz *půl*. Na závěr autorka srozumitelně na základě svých pozorování formuluje důvody, proč jsou podle ní sledované výrazy číslovkami.

Kromě přehledné struktury práce oceňuji také obsažně napsaný závěr a abstrakt – oba útvary jsou informačně samostatné a podávají dostatečný přehled o výsledcích práce i postupu, jak jich bylo dosaženo. Je také třeba ocenit shrnutí výsledků práce ve formě tabulek na konci práce a přílohu celé analýzy k práci na CD.

Kromě těchto nesporných kladů obsahuje práce na několika místech formulační nedostatky (např. *charakteristiku o sledovaných výrazech*, zkratkovité formulace *Pokud je čtvrt v pozici podmětu, uvádí spojení čtvrt hodiny uplynulo, trvalo to celé čtvrt hodiny, před celou čtvrt hodinou; Další číslovky ve stejném významu jako půl uvádí polovice a polovina*, vše s. 11; *typy těchto výskytů se objevují 3x*, s. 51) a věcné nepřesnosti – *[s]ložené jmenné tvary typu půldruhého místo buď složené půldruhého, nebo jmenné půldruha*, s. 17; SSJČ se o slovnědruhovém charakteristice *čtvrt* vyjadřuje (na rozdíl od tvrzení autorky na s.

19) – je uvedena charakteristika ž, to znamená substantivum ženského rodu; na s. 52 se uvádí, že podmět je ve 3. os. SG, což je pro podmět tvořený substantivem nečekaná charakteristika. Celkový počet těchto míst však není velký, což je třeba ocenit vzhledem k velké cestě, kterou autorka při formulování odborného textu při psaní práce prošla. Organizační nedostatky jsou rovněž málo četné: na s. 21 je prohozena charakteristika příkladů 1 a 2, na s. 46 se nepovedlo propojit čísla příkladů a jejich popis (podle mého názoru by práci prospělo, kdyby své příklady číslovala postupně, ne vždy znova pro jednotlivé oddíly a přehledněji provázala popis s textem – skutečné nedorozumění ale v práci nevzniká ani za současného stavu).

Trochu rušivé je při jinak dobré úrovni práce větší množství typografických chyb (hlavně chybějící tečky za závorkami (např. s. 9, 21, 27, 46, 53), kurzivní závorky (např. s. 10, 20, 45, 48, 57) a kurziva obecně (např. s. 15, 33, 41, 49)). Ostatní nedostatky (překlepy – *je místo jen* na s. 55, *INS místo v INS* na s. 58; pravopisné nedostatky – *čtvrt měsíce místo Měsíce*, s. 16, chybějící čárka na s. 59; v úvodu práce zřejmě nedopatřením vypadl v prvním odstavci celý řádek, nebo i řádků několik) jsou marginální. Vše je pro potřeby autorky vyznačeno ve výtisku, který jí byl předán před obhajobou.

Po přečtení práce mám tři dílčí otázky k obhajobě:

Na s. 40 nerozumím, jak souvisí popis příkladu 2b s následující větou.

Na s. 42 se vyskytuje tvrzení, že spojení *ke tři čtvrtě miliardy* je negramatické. Prosím o autorku o vysvětlení, jak k tomuto závěru dospěla (a případně, jaké kroky ji napadají k jeho potvrzení nebo vyvrácení).

Na s. 51 vyzývám autorku k obhájení příkladu *Půl hodiny uběhla*. (Podle mého je zcela nepřijatelný.)

Celkově práce podle mého názoru splňuje požadavky na práce tohoto typu kladené, proto ji doporučuji k obhajobě a i přes zmíněné nedostatky navrhuji hodnotit stupněm výborně, protože obsahuje kvalitní a netriviální pozorování, která v pracích na bakalářském stupni studia nejsou obvyklá.

V Praze-Kyjích 5. 8. 2019

Mgr. Pavlína Synková, Ph.D.